

ВІЙНА ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ: СУПЕРЕЧНОСТІ ПЕРЕДВИБОРЧОГО ПОСЛАННЯ ПРЕЗИДЕНТА РФ

Максим Паламарчук, центр зовнішньополітичних досліджень НІСД

Проаналізовано цьогорічне послання президента РФ Федеральним зборам після завершення двох років повномасштабних бойових дій.

Висновки

1. Послання В. Путіна, виголошене трохи більше як за два тижні до початку голосування на виборах президента РФ, мало чітко окреслений передвиборчий характер і за своїм змістом переважно складалося з набору привабливих обіцянок для різних груп електорату.

2. Політичні технологи Кремля, вірогідно, не розглядали військову операцію як електорально мобілізуючу тему. Основним меседжем послання в цьому контексті була нібито необхідність проведення «спеціальної військової операції» задля забезпечення процвітання Росії, що жодним чином не обґрунтовувалося, крім розпливчастих натяків на агресивні наміри Заходу.

3. Військово-стратегічна частина послання водночас містила і сигнали про готовність домовлятися із Заходом за умов де-факто визнання великодержавного статусу Росії, і погрози ескалації у випадку розширення рівня підтримки України. При цьому використовувалися такі формулювання, аби забезпечити В. Путіну максимальну свободу дій через розмитість цілей війни, що триває.

Спадкоємність і нюанси стратегічних оцінок

У контексті війни послання містило традиційний для Путіна набір наративів про агресивний Захід, від якого Росія нібито захищається, неухильне падіння західного впливу та зростання потенціалу незахідних країн, які в РФ називають «світовою більшістю».

Задля підриву зусиль союзників з підтримки України президент РФ назвав «маячнею» заяви про можливість нападу Росії на Європу. Проте водночас він удався до звичного ядерного шантажу, реагуючи на дискусії у ЄС та НАТО щодо можливості направлення військ на територію України та надання нашій державі зброї далекого радіусу дії.

І хоча заявлені цілі військових дій риторично залишаються нібито такими само, одночасно мовиться про «завершення війни на Донбасі», «викорінення нацизму» без конкретної територіальної прив'язки. На відміну від послання 2023 р., у тексті нинішнього згадуються не чотири області України, які РФ спробувала анексувати, а ідеологічні конструкти «Донбас» і «Новоросія».

Промова, під час якої було виголошено послання, тривала понад дві години, а політико-стратегічний блок у її змісті, плюс коротка, переважно риторична згадка про бойові дії наприкінці послання, – лише 19 хвилин, що є показовим.

Мотивація агресорів

Як і в минулорічному посланні, В. Путін уникнув конкретних обіцянок щодо соціального пакета військовослужбовців, які беруть участь у бойових діях. Натомість позиціонував цю участь стартовим майданчиком, завдяки якому можна долучитися до управлінської діяльності як власне в силових структурах, так і в державному управлінні та бізнесі.

Винятком стала пільгова іпотека – нею учасники агресії зможуть скористатися або на території Далекого Сходу та Арктики, або на окупованих територіях України. Цілком очевидна мета цього заходу – стимулювати заміщення населення відповідних територій безумовно лояльними до Росії поселенцями.

Передвиборчі повітряні замки

Основний акцент послання був зроблений на формуванні картини поступального розвитку Росії, необхідною умовою якого, звісно, є незмінність чинного глави держави. Очевидні економічні проблеми в РФ змусили авторів послання додавати в нього адресні, але зазвичай мізерні або не конкретизовані обіцянки важливим електоральним групам. Наприклад, йшлося про збільшення на 1400 рублів (це приблизно 600 грн) суми повернення податків сім'ям, у яких народилася друга дитина.

З 1 березня 2024 р. на 5 тис. рублів (2100 грн) зростуть виплати за класне керівництво педагогам у населених пунктах з чисельністю населення до 10 тис. осіб. Адже не секрет, що шкільні вчителі часто формують місцеві виборчі комісії. А от викладачам фундаментальних курсів вищих навчальних закладів доведеться задовольнятися неконкретною обіцянкою про підвищення посадових окладів, параметри якого ще має розробити уряд, а пілотний проєкт повинен розпочатися з вересня цього року.

Виборців приваблюють також умовно-безкоштовними для держави благами, зокрема це можливість перездачі якогось предмета з єдиного державного іспиту чи надання можливості пільгової газифікації дачі.

Натомість уяву виборців мусять пробуджувати розписані широкими мазками успіхи, яких Росія досягне 2030 р. (тобто на завершення нової каденції Путіна), як-от: забезпечення частки імпорту до 17 % ВВП (приблизно, як нині в Китаї),

досягнення рівня витрат держави та бізнесу на дослідження у 2 % ВВП, десятикратне зростання потужності суперкомп'ютерів у РФ, модернізація 75 аеропортів, де приземлятимуться складені в Росії літаки, тощо.

Відсутність реальних альтернатив на президентських виборах і тривалий досвід організації «правильного» підрахунку голосів, власне кажучи, не дають змоги оцінити реальний відгук російського суспільства на пропозиції влади. Але цілком зрозуміло, що обіцянка забезпечити соціально-економічний розвиток за умов продовження масштабної збройної агресії проти сусідньої держави абсолютно нереалістична.